

השמטות רעק"א

(תוספות והשמטות מחידושי רבי עקיבא איגר כפי שנדפסו בדפוס יוהנסבורג)

תלו מג"א סק"ח אפי׳ בררבגן. דברי מוס׳ דשם לענין קטנים אבל בעבד ואשה י״ל דבכ״מ מהימני ומ״ש המג״א אח״כ ובפקחים כ׳ וכו׳ זהו כתבו רק בנשים ועבדים אבל לא בקטנים דמה״ע בטבילה לא מהימני ועי׳ בתה״ד פי׳ רנ״ו דדקדק כן מלישנא דהתוס׳ וזה כונת המג״א במ״ש על דברי תוס׳ ועיון ביו״ד סי׳ ק״כ ומדברי תה״ד הנ״ל שכתב דקטנים אינם נאמנים על הטבילה דהוא דאורייתא משמע דבדרבגן מהימני וזה דלא כדברי תוס׳ ערובין הנ״ל דבמידי דשליחות אף בדרבגן קטנים אינם נאמנים ובאמת על ראיית תוס׳ שם מסוגיא דהתם לענ״ד הוא תמוה דהתם לא מיירי דקטנים באו ומעידין שעשו שליחתן אלא דנסמוך דמסמתא עשו שליחתן דבגדולים לריכין לחזקה שליה עושה שליחתו ובקטנים ליכא חזקה זו אבל לענין נאמנות י״ל דגם קטנים ואנים נאמנים וצלע״ג:

תמב סעיף ח' שאלו ינשל החוש. ואף שהוא ינש דעי"ז אינו ניטל דמיפריך מכל מקום מאחר דאלו היה לח ינטל כולה חייב לבער ירושלתי. (עיין בפר"ח שהקשה לשיטת רש"י דמפרש טעתו ולא ממשו היינו חלב נימוח דהוי רק טעם כיון דאין ממשו קיים ואסור רק מדרבגן וטעמו וממשו היינו שממשו קיים ונותן טעם ג"כ בזה אם הוא חית בכא"פ לוקין א"כ מאי פריך הש"ס בפסחים אי חית בכא"פ אמאי פליגי רבנן הא בכותח אין ממש קיים רק נימוח מדכ" רש"י דרבנן דר"א ל"ל טכע"ק וכיון דחלוי בטכע"ק ע"כ אין ממשו קיים יל"ש איסור בכא"פ וקושיתו לק"מ והיינו דרש"י סבירא לי דטכ"ע מהפך גם ההיתר לאיסור ולוקין כשאוכל סזית ממנו כדעת ר"ת ומבואר כן ממ"ש רש"י בהא דרע"ק דנזיר ששרה סתו ביין ואכל כזית ממנו ומפת חייב דרבנן פליגי עלה דסבירא לי׳ דל״א היתר מלטרף לאיסור ואילו סשט יין בכל פת לא פליגי רבנן עלי׳ דהא אית להו טכע"ק ואמעביד להו פת גופא איסור ובהא מיהא פליגי עלי דרע"ק דלרע"ק דהיתר מצטרף לאיסור אף דלא נשרה כל הפת ביין מלטרף היתר לאיסור להיובא עיי״ש מבואר להדיא דפת גופא נעשה יין ובאוכל כזית מכולה חייב וא"כ שפיר י"ל דכותה הפירורין בעין ולא נימוחו ומש"ה מודו רבנו דחייב באוכל כזית בכא"פ והא דכ׳ רש"י דרבנן לא סבירו טעם כע"ק דאורייתא דאי סכירו להו טכע"ק דאורייתא ממילא מכותח גופא נעשה פת דהא פירורין נוחנין טעם בהם ולמה יגרע במה שהפירורין ניכרים תיפוק לי דמחמת הטעם אף בנימוח מהפך הכוחח להפח וליחייב באוכל כזית ממנו אע"כ דלא ס"ל טכע"ק ולא מהפך ואינו חייב עלי׳ אלא באוכל סית בכה"פ ובפירורין בעין והוי טעמו וממשו ולק"מ קושייתו ומסוגיה דחולין דל"ח ע"ה ההי פלגה דויתה וכו' לא מזלול בשיעורא דרבנן ולפי חשש דיש בו טעם חלב הוא איסור דאורייתא דהוה כזית איסור על ידי שנהפך ההיתר לאיסור והוי ספק בדאורייתא לשיטת רש"י ול"ע):

תמה מג"א סק"א וכ"מ בשור ובו'. קשה לי לפמ"ש תוספות בטעמא דנשרפין אפרן מותר דנעשה מלותו י"ל דדוקא בנקברין דעלמא דאין מעשה הקבורה מלוה אלא משום חשש תקלה ראוי לקברו זהו לא מקרי נעשה מלותו אבל חמץ לרבנן דמלות השבתה מעולם עליו וע"י זה מקיים מלות השבתה א"כ ג"ז מקרי נעשה מלותו ומה לי השבתה ע"י שרופה לר"י או השבתה על ידי נקברין לרבנן ומיושב דברי הרמב"ם:

מצ"א כק"ה ודוקא כשהאבוקה כנגדו. ועיין בחק יעקב שכתב וכן משמעות חוס' בפסחים דף ה' ע"ש במחכ"ת הגדולה הא חוס' קאי שם לרע"ק דאין ביעור חמץ אלא שריפה ואפרן מותר מש"ה מדמי לערלה דע"ג גחלת מותר אבל לדידן דחמן מנקברין ואפרן אסור י"ל דע"ג גחלת אסור ופשוט:

תמו מג"א בק"ב דאין איבור הבלוע יוצא. נחק יעקנ חולק ע"ו דנחתיכה חחת מקרי חיפור מ" עלמו ולכאורה מדברי תוס' כ' גיד הנשה שכ' ומה"ט בצלי שנאסר כדי קליפה ל"א דהקליפה אוסרת וחבירתה לחבירתה כיון שאין איסור עלמו יכול לילך דאין דבר בלוע יולא מחל"ת בל"ר עיי"ש והרי התם כתבו כן בירך שללאו בגיד הנשה דאינו אוסר אלא כ״ק והרי מה שקליפה בלע מהגיד הוי חתיכה אחם שבלע מלד זה לזה ודוחה לי לומר דגיד וירך לא מקרי לד אחד אע"כ דגם זה נקרא בלוע. שבתי וראיתי דכנים דברי החק יעקב ודברי מג"א תמוהים כיון דאם כל המלה היתה חמולה היה לריך נגד כולו מכח הפיטום ול"א דסגי בס' נגד הקנה שנוגע בו דמלד השני דפישוט דרך אותו קנה הוי בלוע דא"י בלא רוטב א"כ ה"נ מה בכך דלד זה לא נתכפלה הא מ"מ כל המצה זה מתפשט טעמו וכי המצה נביאה הוא דאם כולו חמץ כולו מתפשט ואם לד זה אינו חמץ אינו כולו מתפשט זה א"א לאומרו ולזה היה נראה לי כדעת ח"י ול"ק מדברי התוספות פ' ג"ה דהתם דמיירי באיסור גיד דכחוש וכזה הקליפה הב' אינו נאסר מ' שבולע מהגיד שמפעפע שם בלי הפסק התפשטות דהה הגיד אין לו כה להתפשט יותר מכדי קליפה וא"כ נפסק כה התפשטות מבליעת הגיד קליפה א' בזה אם באנו לאסור הקליפה הב' היינו רק שהקליפה תאסור לחברתה שפיר הוי דבר בלוע ואף שאין הלשון ח"י מורה כן מ"מ לענ"ד הדברים נכונים (אב"ה ומצאתי בכי"ק שמטעם זה דן בנידון שבא לפני אאמ"ו הגאון באחד שנדר עלמו מלב תרנגולת ואירע שבשלו תרנגולת אחת עם לבה והתרנגולת נגעה בחברתה. ולפ"מ שכתבנו אם אסר עלמו בחלק שומן אסור התרנגולת דשומן מפעפע מיד דרך תרנגולת לחברתה ולא מקרי דבר בלוע והרי בהדיא קיימא לן דבדבר שמן הבלוע יולא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אבל אם הלב כחוש לכאורה בזה מותר אחרת דהוי רק דבר בלוע אך באמת כד מעייניטן אדרבה האחרות אסורות מכח סברתיט הנ"ל והיינו דהא באמת קי"ל אין אנו בקיאין בין כחוש לשמן רק דבדבר בלוע ל"א א"א בקיאין מעתה הדרן לסברתינו אלו נדר מן התרנגולת כולה והיה ס' באחרת נגד מקום שנגע לא היה מהני דהתרנגולת האסורה מבליע בחברתה כל טעמה דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ממילא אף בנדר רק מלב מ״מ כל תרנגולת נבלע טעמה בחברתה וממילא נכנס בתוכה גם טעם הלב וא"כ אסורה אחרת מעחה בנ"ד מתחלק הדין כך אם נגע בחברתה והלב אינו דבוק רק שמונח שם מותרת האחרת לגמרי דהוי דבר בלוע ממש אבל אם הלב דבוק חלי׳ בזה אם הא׳ חם והא" לוגן והלוגן מלמטה מותר האחרת כיון דלא בלע רק כד"ק אף שכל התרנגולת נאסרה מ"מ הוי רק דבר בלוע כמו שבררנו דגם בחחיכה א' נקרא בלוע ואם שניהם חמים אם אין בחרנגולת הא' ס' נגד הלב אסורה האחרת כנ"ל דכל התרנגולת מולכת טעמה לחברתה ואם יש בתרנגולת עצמה ס' חלי' במחלוקת הפר"ח והאגור אם לב ובשר מקרי מב"מ אסור בזה דהוי דשיל"מ כן דנתי לענ"ד לדינא. ועמיתי הרב הגאון בעל בית מאיר גמגם בזה דעדיין אפשר לומר דכונת הח"י הוא בפשוטו דמה שנבלע בחתיכה אחת מלד זה ללד זה לא מקרי בלוע ושאני בההיא דתום' הנ"ל דגיד מקרי לגבי ירך כחתיכה אחרת אף שדבוק בה דהרי חזינן דחלוק בטעמה וה"נ בנ"ד אם נדר מלב וכדומה מותר דהוי איסור בלוע מה שנבלע בתרנגולת אבל אם נדר מחצי תרנגולת של לד זה ונגע תרנגולת אחרת בזה בלדה השני י"ל דאסור דלא מקרי בלוע משא"יכ לטעמא דידי הנ"ל אף בכה"ג מותר ונ"ל עוד ראי לדברי ממתני דפ"ד דפסחים נגע בחרסו של תנור יקלוף מקומו וע' בכו"פ ססי ק"ה

בסוגי" (דורוע בשלה) [דטיפת חלב], וא"כ י"ל דהכי פרכי בחולין, דאם אית' דבכחום מתפשט בצלי רק קליפה, אף דמקליפה זו מתפשט משהו לכל החמיכה, (דכח הפישוט דבתחילה הוי רק כדי קליפה, אלא דר ומתפשט מהקליפ" משהו) כיון דשליפ" לא נ"י, א"כ הפירוט המשהו עם ההיחכר, ולא הוי מב"מ, משא"כ בר דגם איטו מינו בזה איסור. וקשה לי לפי דבריו הקדושים, מאי פריך הש"מ ז"י ע"ב על רבימא, מאי דש דאה ממואל וכו', והא אמר שמואל וכ", והא אמר שמואל ל"ש אלא שנתבשל וכו', דלמא ס"ל לרבימא דמב"מ. המשוו נח"ל דגם דחתיכה נ"נ דלא כחד תירון דתום". ואפשר שמפני זה הניח הש"מ בקשיא. והשיב לי מו"ח הגאון ע"ז דלקי החל לא סתמא דתלמודא פריך כן אלא דר"א הקשה כן על רבימא עלמו, ורבימא לעלמו ס"ל דמב"מ בעל חלי חתיכה לא נ"נ. אך קשה לדברי, דמ"מ מאי פרכ" לר"ה דאסור לאכול מראש אזנו, דלמא ס"ל דמ"מ ל אמרי חלי חתיכה לא נ"נ, ובשטוח אם לא אמרי וגם זה לק"מ, דבפשוטו דס"ל לסתמא דתלמודא זה לדין החלט דחים לא נ"נ, ובשטוח אם לא אמרי המאסר יכול לאסור כמ"ש הר"ן, ממילא מוכח כן דחלי חמיכה לא נ"כ כמו שהוכיחו תוק". ולדידי קשה, המקשן דהקשה וחלב מפעפע ורוצה להוכיח דחלב אינו מפעפע, איך יובן הבר"מ" מפורשת פסחים דף שהמקון ואם מין כל הפת אסורה עד שיסיק התנור, הרי להדי דהלב מפעפע בכל הפת, מתרה"):

מג"א סקל"ח לכן דברי חש"ך ביו"ד עיקר. לענ"ד הקלושה לכאורה הדין עם הע"ש דמאי בכך ז א' בלע קוֹת מהסכין ולא פלט ע"י כבישה הא מ"מ ע"כ כל משהו ומשהו שנפלט מהסכין בזימים אם נתכ: אותו בלע בזיתים עד שיש ס' כנגדו וא"א לאסור אא"כ דנתפשט עד מעט פחות מס' וא"כ הבלע שבסכין אסר רק עד ס' פחות מעט נגד הסכין שרי דהני זיתים קרוב לס' שיש בהם טעם חתן בטילים ברוב זית האחרים מש"ה ליכא מקום לאסור אלא מדין חחר וניעור ובזה נלפענ"ד אף למ"ש המג"א דבטעם ל"א ח וניעור י"ל דהיינו בטעם שנתפשט בס' דאין מליאות איסור בעולם אבל הכא הטעם חמץ שבזיתים שבלעו מס עומד ומושבת במקומו אלא דהזיתים אין ניכרים ומעורבים בזיתים היתר ובטלים ברוב ביבש ואם יבא אלי ייאמר דהנך זיתים הן הן שיש בהם טעם חמץ נאסרים וא"כ הך טעם הוי כבעין וחו"נ כנלענ"ד בעוה"י וד סיטב (ואף דקושית המ"א מ' דהטור פסק דאף יבש ביבש אינו חחר וניעור מ"מ לדינא הדברים אמיתים בנידון שבישלו או שכנשו בקדירה חמץ שהיה אב"י ובשעת בישולו לא היה חריף שהיה שם מים שמבטי חריפותו ואח"ז שסילקוהו מן קדירה והיה מונח זמן מה בלי מים חזר לחריפותו אם חוזר לאיסורו הנה בפשנ דמילתא נראה דחחר ונאסר דחורפיי דהשתא מחליי הבלוע שבתוכו לשבח ואף דבשעת שקבל הטעם מן הקדיו היה לפגם הוי כמו פגום ולבסוף השכיח דאסור כמבואר ביו"ד סי' ק"ג. אמנם ראיתי בחק יעקב סי' תמ סקמ"ג כ' בההיא דזיתים שנכבשו בקדירה אב"י דאף שנתחמצו אח"כ תו לא אמרי מחלי לשבח ע"ש ובאכ לכאורה אין זה אלא דברי נביאות דמאן מפיס לחלק בזה הלא בלא״ה כבר נפגם הבליעה בקדירה ואפ״ה חורפי משר לשבח וא"כ מה לי שבא מקדירה לחריף או שנבלע באוכל ואח"כ נעשה חריף ע"כ נלענ"ד כהח"י ומטט אחר והיינו הא דבאתת בההיא דויתים שם אסור בנכבשו בקדירה ב"י אף דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא היינו דמיירי בפסח (ומ"מ בקדירה שאב"י שרי ולדעת המחבר שם על ידי נטל"פ מותר בפסח) או דלריך לומר כדע הרשב"א דחמן שמו עליו ולא מקרי נ"ט בר נ"ט דהיתרא והנה ביו"ד סי' ק"ג ס"ב בהגה איתא דאם נכי התבשיל הא" בכף ותחבו אח"כ לתבשיל הב" שהוא ג"כ פוגם לא נאסר הקדירה דהוי נ"ט בר נ"ט כיון דהי טעם הב׳ כשהיה פגום ונראה ברור דהך דינא הוא ג"כ בחמץ קודם זמנו דנטל"פ מותר הוי ג"כ נ"ט בר נ" דהיתרא דבוה אין לחלק דשמו עליו דהא כל עיקר חלוקא של הרשב"א דדוקא מבשר לחלב על טעם קלוש שהי מעם הב' לא יחול עליו שם בב"ח וכן בנותר לא יחול עליו שם נותר אבל חמץ דשם חמן הוא מקודם אל דהומן גורם להיתר בזה אף בטעם קלוש אסור משא"ב בההיא דינא דהגהת ש"ע דאף בדבר איסור שרינן א דג"כ כבר עליו שם נבילה מ"מ שרי ממילא ה"ה לענין חמץ דמה לי שם חמץ ומה לי שם נבילה והא דבאמ לא אמרינן בההיא דהגהת ש"ע דשתו עליו נלענ"ד דהא כל עיקר דהיתרא דנטל"פ דלא חשוב לטעם למה וממילא האיסור בטל ברוב והוי כמו יבש ביבש כמבואר ברשב"א וכן פסק בש"ע רסי׳ ק"ג דבעי' עכ"פ רו מש"ה היכי דמותר מטעם פגם דבטל בהיתר נעקר ממנו שם נכילה ונהפך לשם שחוטה ואח"כ כשחות לשב בא עליו מחדש שם נבילה והיכי דטעם הב' נקלש טעמי' לא יחול עליו מחדש שם נבילה ומה"ט ממילא בי בחמץ מותר דנעקר ממנו שם חמץ ולא חל עליו שם חמץ והנה בהא דקי"ל דנ"ט בר נ"ט דהיתרא אסור בדב חריף בזה בודאי חלוי אם היה בשעת שנכנס מהכלי להאוכל היה חריף בזה מ' חריפותו הוליא מכלי טעם חזי וחשוב ואם באותו זמן לא היה חריף ונכנס מהכלי להאוכל טעם חלוש ממילא מה מהני לו שאח"ב נעשה הריי ס"ס אין בו אלא טעם קלוש ועיין באר היטב ביו"ד סימן ל"ה מ"ש בשם הגאון אבה"ע ומעתה יש לומר דבההיי דזימים שנכבשים שם זימים וגם היה טעם הב' מכלי לזימים ממילא אחר כך כשסלקו הזימים מקדירה ונעב המ"כ חריפים והבלוע שבתוכו נעשה לשבח מ"מ כיון שהוא טעם הב' והוא קלוש לא חל עליו שם חמן ומיה: מדין נ"ט בר נ"ט דהיתרא ומה שלא הגיה הרמ"א לאסור לכתחלה להשהות הזיתים לאכלם בפסח למה דסביר: ליי לכתחלה ביו"ד סימן ל"ה נ"ט בר נ"ט דהיתרא בבישול וצליי׳ א"כ לא מהני בזיחים נ"ט בר נ"ט דהיתר: יש לומר כיון דמדינא נ"ט בר נ"ט שרי בבישול וגם הך מלחא גופא דחורפיה מחליי לשבח רבים חולקים וסביר: לי׳ דדוקא בחלמים ולא בדבר אחר יש לסמוך להחיר בכה״ג אף לכתחלה באופן שדברי החק יעקב נכונים לדינו ולא מטעמי׳ והנ"מ באם נכנס דבר פגום בעין למאכל ואח"כ נעשה חריף יש לומר דמשוי לשבח כיון דהוי נ"ב א' אסור עכ"ס נ"ד מבואר להיתרא בין לסברת ח"י דלא משוי לשבח בין לדידי שרי מטעם נ"ט בר נ"ט דהיהרי והוא נכון לדינא בעזה"י:

תכוח מג"א סק"ר בא"ד אדעתיה דעובדי גילולים אפקרי. עי בתשובת נ"ב מה"ת מיו"ד כי קנ"ד: בנידון בלחד שמכר בסתם כל חמן של מוכר ולא היה יודע מקום החמן והיה בזה מבקהה ומשקין שיש בהם חמן והבעלים היה סבורים שאין בהם חמן ואמרתי לדון בזה מכירה מצ' טעמים הא' דנהי דמכור לעובדי גילולים כל חמן של מוכר אף שלא היה יודע מקום החמן כמו שהוכחתי במקום אחר אבל הכא גרע כיון דידעו הבעלים מהמרקחת והמשקים הללו אלא ששכחו שעיבו בהן חמן וא"כ היה דעת בעלים להחוק אלו דברים לעלמו וכאלו אמרו במפורש שאין אלו בכלל המכירה ואף דהרשב"א בחידושיו לגיעין דף כ' גבי והן שהיה מלוה לבני כפר לא בעי דעת קונה וכן בנ"י בצ"ב דף קע"ה בההיא דכע שקיל בידקא דמיא דהיה הדבר לקונה אלה להיה היה הדבר לקונה אלה בירים מחרה מקנה אותו לא בעין דעת קונה וכן בנים בהחיא דמתם דמקנה רוצה שיהיה הדבר לקונה אלה בנידין דעת אחרת מקנה אלו וכההיא עודר בנכני הגר בזה מתלקיון בין דעת אחרת מקנה אל בנידין בדעת המחות לתחות לחלמו לא בני דמתו באום באורי להיום בירים להיום להחות לתחות לחלמו לא היה דותו באורי להיום בנד הוא לאור בנים במות בליים לא ביר בתחום להיום לא היה דותו בצים להיום לא אחרה להחות להיות לא היה דותו באום להיום להיום בל היה בתחום להיום להיום להיום לא היה דותו באום להיום להיום להיום להיום להיום להיום לא היה דותו באום להיום לא היה דותו באום בירום להיום להיום להיום להיום להיום להיום להיום להיום להיום לא היום הואם בירום להיום לא היום הואם בלהיום להיום לא ביר היום בלהיום להיום בחים להיום להיום